

Liikenne- ja viestintäministeriö

kirjaamo@lvm.fi

Viite: Lausuntopyyntö 4.4.2013, LVM/1353/03/2011.

1

RadioMedian lausunto hallituksen esitysluonnoksesta tietoyhteiskuntakaareksi

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto tietoyhteiskuntakaaresta. Keskitymme lausunnossamme yksityisen radiotoimialan kannalta olennaisiin kysymyksiin.

Pääviestit

- RadioMedia kannattaa tietoyhteiskuntakaaren laatimista. Tietoyhteiskuntakaari selkeyttää sähköisen viestinnän sääntelyä.
- Kannatamme analogista radiotoimintaa koskevien ohjelmistotoimilupasääntöjen sijoittamista omaksi luvukseen. Toimilupamenettelyn keventäminen ja ennakoitavuuden lisääminen ovat kannatettavia kehityssuuntia. Pidämme tärkeänä, että
 - radion ohjelmistotoimiluvat myönnetään jatkossakin vertailevaan malliin perustuen ilman huutokauppaa tai markkinaehtoisia taajuuksmaksuja
 - radion ohjelmistotoimiluvat myönnetään pääsääntöisesti aina 10 vuodeksi
 - ohjelmatoimintaa koskevia ehtoja voidaan antaa vain poikkeuksellisesti siinä tapauksessa, että ne ovat välttämättömiä
 - ohjelmistotoimilupapäätöksiä tehtäessä ja liitettäessä toimilupiin ohjelmatoimintaa koskevia ehtoja lähtökohdaksi ei aseteta erityisryhmien tarpeiden turvaamista, vaan sananvapauden edistäminen ja monipuolisen ohjelmatarjonnan turvaaminen.
 - toimilupapäätös tehdään hyvissä ajoin ennen voimassaolevan toimiluvan päättymistä. Esitämme lailla säädettävän, että päätös tulee tehdä viimeistään vuosi ennen voimassaolevan toimiluvan määräajan päättymistä.
- Esitämme huolestuneisuutemme esityksestä, jonka mukaan mainontaa koskevat rajoitteet koskisivat muun ohella myös aatteellista mainontaa. Esitys on sananvapauden kannalta ongelmallinen.
- Kannatamme esitykseen sisältyvää lyhytaikaista radiotoimintaa koskevaa sääntelyä ja kaupallisen viestinnän kieltoa.
- Pidämme tärkeänä esitystä huomattavan markkinavoiman sääntelyn kehittämistä.

Yleistä

RadioMedia pitää hyvänä tietoyhteiskuntakaaren laatimista. Lain valmistelu on toteutettu avointa valmistelumenettelyä noudattaen yhdessä alan toimijoiden kanssa. Pidämme valmisteluprosessia onnistuneena.

Tietoyhteiskuntakaari on massiivinen säännöskokoelma, johon esitetään koottavaksi yli 340 pykälää. Kaaren raskastekoisuudesta huolimatta sähköistä viestintää koskevien lakien koaminen yhteen selkeyttäne sähköisen viestinnän sääntelyä.

Esityksen mukaan lain tavoitteena on edistää sähköisen viestinnän palvelujen tarjontaa ja käyttöä. Oletuksemme on, että sähköisen viestinnän palvelut –käsite pitää sisällään myös radiotoiminnan. Käsitteen määritelmä ei kuitenkaan sisälly laissa määriteltyjen käsitteiden joukkoon. Esitämme, että käsitettä joko täsmennetään 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa tai vaihtoehtoisesti lain tavoitepykälään lisätään esitetyn lisäksi televisio- ja radiotoiminnan harjoittamisen edistäminen.

Yksityisen radiotoimialan kannalta olennaisimpia sisällöllisiä muutoksia ovat eritoten toimilupajärjestelmää koskevat muutokset. Pidämme tärkeänä, että radion ohjelmistotoimiluvat esitetään Viestintäpoliittisen ohjelman mukaisesti jaettavaksi vertailevaan malliin perustuen ilman huutokauppaa. RadioMedia pitää tärkeänä, että markkinaehtoinen taajuusmaksu on selvästi määritelty koskemaan tele- ja televisio toimintaa, eikä korotettuja maksuja sovelleta euroilla mitattuna pieneen radiotoimialaan. Suomen yksityisen radiotoimialan yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2012 oli 55,4 miljoonaa euroa.

Ohjelmistotoimilupa radiotoimintaan

RadioMedian pitää onnistuneena analogista radiotoimintaa koskevien toimilupasääntöjen sijoittamista omaksi luvukseksi (II osan 4 luku). Suomen radiotoiminta on analogista, eikä muutoksia tähän ole nähtävissä lähitulevaisuudessa. Viestintäpoliittisen ohjelman linjausten mukaisesti tällä hetkellä ei ole tarvetta edistää viestintäpoliittisin toimin radion digitalisoinnista. Pidemmällä aikavälillä myös radion digitalisoituminen on kuitenkin oletettavaa. Euroopassa on käynnissä hyvin erilaisia digiradiohankkeita. Euroopan laajuista yhtenäistä standardia tai teknologista ratkaisua ei ole olemassa. Radion digitalisointi ja siihen liittyvät kysymykset ovat hyvin epävarmoja, minkä vuoksi tässä vaiheessa on mahdotonta ottaa tarkemmin kantaa digitaalista radiota koskeviin ohjelmistotoimilupasääntöihin (II osan 3 luku). Pidämme kuitenkin hyvänä yleisiä linjoja sääntelyn keventämisestä ja ennakoitavuuden lisäämisestä.

RadioMedia pitää analogista radiotoimintaa koskevaa toimilupajärjestelmän uudistamista pääpiirteiltään onnistuneena. Samoin kuin digitaalista televisio- ja radiotoimintaa koskevat säännöt myös analogisen radion ohjelmistotoimilupia koskevat sääntömuutokset keventävät toimilupajärjestelmää ja parantavat ennakoitavuutta. Pidämme hyvänä esitystä, jonka

mukaan viestintävirasto julistaisi toimiluvat haettaviksi. Esityksen mukaan ensisijaisesti viestintävirasto myös myöntäisi toimiluvat. Siinä tapauksessa, että toimiluvissa esiintyisi niukkuutta, päätös siirrettäisiin edelleen valtioneuvoston ratkaistavaksi. Käytännössä analogisen radiotoiminnan taajuuksissa esiintyy suurelta osin niukkuutta. Viestintäviraston rooli toimilupien myöntämisessä jäisi siten oletettavasti analogisen radiotoiminnan kohdalla vähäiseksi.

Esityksen 35 §:n mukaan toimiluvanhakijalla olisi mahdollisuus täydentää hakemustaan, mikäli asia siirretään valtioneuvoston ratkaistavaksi. Täydennetty hakemus tulisi jättää valtioneuvostolle kahden viikon kuluessa siirrosta. Kyse on hakemuksen täydentämisestä suunniteltua ohjelmasisältöä koskevilla tiedoilla. Täydennyksellä on hakijoille olennainen merkitys. Kyseessä on laajahkon selvityksen laatiminen.

Esitämme määräajan pidentämistä vähintään kahdella viikolla. Määräajan pituus olisi siten vähintään kuukausi. Esitämme myös, että 34 §:ssä säädetystä määräajasta, jonka kuluessa toimilupahakemus on jätettävä Viestintävirastoon, säädetään lailla. Tämän määräajan tulisi olla vähintään kaksi kuukautta.

Toiminnan jatkuvuuden ja ennakoitavuuden kannalta on tärkeää, että toimilupapäätökset tehdään ja niistä tiedotetaan asianosaisille hyvissä ajoin ennen voimassaolevan toimiluvan määräajan päättymistä. Esitämme, että lain II osan 4 lukuun lisätään säännös siitä, että toimilupapäätös tulee tehdä ja se tulee saattaa asianosaisten tietoon viimeistään vuosi ennen voimassaolevan toimiluvan määräajan päättymistä.

Pidämme hyvänä esitystä, jonka mukaan radion ohjelmistotoimiluvat myönnetään pääsääntöisesti 10 vuodeksi. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan poikkeuksellisissa tilanteissa toimilupa voitaisiin myöntää 10 vuotta lyhyempiä aikaisena. Näkemyksemme mukaan 10 vuoden määräajasta tulee voida poiketa vain poikkeuksellisissa tilanteissa erityisestä syystä. Esitämme, että määräajasta poikkeaminen voi tulla kyseeseen tilanteessa, jossa kesken kuluvan toimilupakauden myönnetään uusia ohjelmistotoimilupia.

Esityksen 36.4 §:n mukaan valtioneuvosto voisi liittää ohjelmistotoimilupaan ohjelmatoimintaa koskevia, ohjelmiston monipuolisuuden ja yleisön erityisryhmien tarpeiden turvaamisen kannalta välttämättömiä ehtoja. Pidämme hyvänä, että ohjelmatoimintaa koskevia ehtoja voidaan antaa vain siinä tapauksessa, että ne ovat välttämättömiä. Ohjelmatoimintaa koskevien ehtojen antamisen tulee olla poikkeuksellista samaan tapaan kuin digitaalista televisio- ja radiotoimintaa koskien. Liian yksityiskohtaisia ehtojen asettamista, jotka estävät toiminnan kehittämisen, ei tule sallia.

Esityksen 35.5 §:n mukaan valtioneuvoston tulee toimilupapäätöstä tehdessään pyrkiä asianomaisella alueella harjoitettava radiotoiminta kokonaisuudessaan huomioon ottaen sananvapauden edistämiseen sekä turvaamaan ohjelmistotarjonnan monipuolisuus ja *erityisryhmien tarpeet*. Samaan tapaan esityksen 36.4 §:n mukaan ohjelmistotoimilupa voidaan

liittää ehtoja, jotka ovat ohjelmiston monipuolisuuden ja *yleisön erityisryhmien tarpeiden turvaamisen* kannalta välttämättömiä. Sanamuoto vastaa televisio- ja radiolain 10.1 §:ä.

Ohjelmistotoimilupapäätöksiä tehtäessä lähtökohtana tulee olla sananvapauden ja ohjelmiston monipuolisuuden turvaaminen. RadioMedian mielestä yksityisen radiotoiminnan ensisijaiseksi tehtäväksi ei tule asettaa vähemmistö- tai muiden erityisryhmien palvelemista. Kyseinen tehtävä tulee säilyttää julkisen palvelun tehtävänä. Esitämme, että kirjaus erityisryhmien tarpeiden turvaamisesta poistetaan esityksen 35.5 §:stä ja 36.4 §:stä.

Mainonnan määritelmä ja mainontaa koskevat säännöt

Esityksen yleisessä osassa määritellään liuta käsitteitä. Esityksen 2 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan mainonnalla tarkoitettaisiin muun ohella myös asian tai aatteen tunnettuuden edistämistä. Tämä on sananvapauden kannalta ongelmallista. Perustuslakivaliokunta on aiemmin katsonut, että yhteiskunnalliseksi tai aatteelliseksi luonnehdittava mainonta nauttii kaupalliseen mainontaan verrattuna korotettua sananvapaussäännöksestä johtuvaa suojaa. Näin on todennut myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuim (EIT VgT Verein Gegen Tierfabriken v. Sveitsi, 28.6.2001). Perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaan säännöstä, joka ulottaisi mainontaa koskevat rajoitukset myös yhteiskunnallisiksi tai aatteellisiksi luonnehdittaviin julkisiin ilmoituksiin, ei ole pääsäännön mukaan mahdollista käsitellä tavalisen lain säätämisjärjestyksessä.

Mainonnan määritelmää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että televisio- ja radiotoiminnan harjoittajien oma myyninedistäminen, kuten mainosajan tai ohjelmiin liittyvien tuotteiden tai palveluiden myynnin edistäminen olisi laissa tarkoitettua mainontaa. Perustelutekstin valossa tulisi olla selvää, ettei mainonnan määritelmän piiriin katsota kuuluvaksi ohjelmatoiminnan harjoittajien omien ohjelmien mainoksia, vaikka oheistuotteiden mainokset katsottaisiinkin mainonnan käsitteen piiriin kuuluviksi.

Esityksen 213.2 §:n mukaan radiomainosten lähetysaika ei saa ylittää kymmentä prosenttia päivittäisestä lähetysajasta, eikä peräkkäisinä kahtena tuntina saa olla mainoksia yli 24 minuuttia. Säännös vastaa voimassaolevaa lain säännöstä. Kuten olemme aiemmissa lausunnoissamme tuoneet esille, pidämme näin tiukkaa radiomainonnan määrällistä rajoittamista ongelmallisena. Kansallinen sääntö rajoittaa yksityisen radiotoimialan taloudellisia toimintaedellytyksiä. RadioMedia pitää tärkeänä tiukan määrällisen rajoitteen poistamista. Toivomme, että hyvää yhteistyötä jatketaan ja asia ratkaistaan viimeistään radion toimintasuunnitelman yhteydessä.

Esitykseen sisältyy suoraan televisio- ja radiolaista siirretty 207 § eräiden tuotteiden markkinoinnista. Esitämme kyseisen pykälän poistamista tietoyhteiskuntaaaresta tarpeettomana sääntelynä. Pykälässä viitataan tupakoinnin vähentämiseksi annettuun lakiin, alkoholilakiin ja lääkelakiin. Laeissa säädetään kyseisten tuotteiden markkinoinnista välineneutraalisti.

Kyseisten säännösten soveltaminen myös radio- ja televisiomainontaan on ilman viittaus-säännöstäkin selvää.

Lyhytaikainen radiotoiminta

Kannatamme esitykseen sisältyvää lyhytaikaista radiotoimintaa koskevaa sääntelyä. Pidämme sitä lähtökohtaa hyvänä, ettei lyhytaikaisilla toimituksilla ole tarkoitettu harjoitettavan vakinaiseen radiotoimintaan rinnastettavaa toimintaa. Kannatamme linjausta kaupallisen viestinnän kiellosta (213.3 §).

5

Huomattavan markkinavoiman sääntely

Kannatamme esitystä huomattavan markkinavoiman sääntelyn kehittämiseksi. Pidämme hyvänä erityisesti 70 §:ään sisältyvää esitystä, jonka mukaan enimmäishinnan asettaminen etukäteen säännellyille tukutuotteille ei edellyttäisi enää erityistä poikkeuksellisuutta. Viestintävirasto voisi asettaa enimmäishinnan samoilla perusteilla kuin muutkin hinnoitteluvollisuudet.

Esityksen mukaan viestintävirasto voi myös asettaa huomattavan markkinavoiman yritykselle velvollisuuden noudattaa käyttöoikeuden luovutuksessa tai yhteenliittämisessä kustannussuuntautunutta hinnoittelua. Hinnoitteluvollisuutta asetettaessa tulisi huomioida vastaavilla kilpailluilla markkinoilla vallitseva hintataso. Kannatamme esitystä, jonka mukaan kohtuullisen hinnan määrittelyssä otetaan huomioon tehokkaan toimijan kustannukset säännellyn tuotteen tai palvelun tuottamisessa.

Verkkoneutraliteetti

RadioMedia kannattaa vahvaa verkkoneutraliteettia. Pidämme tärkeänä periaatetta, jonka mukaan internetyhteyspalvelun tarjoaja ei lähtökohtaisesti saa rajoittaa käyttäjän mahdollisuutta käyttää internetin palveluja ja sovelluksia. Kyse on suuressa määrin perus- ja ihmisoikeutena turvatun sananvapauden turvaamisesta ja sen toteutumisen turvaamisesta tietoverkossa.

Esitämme arvioitavaksi vastaako pykälän otsikointi ”*Käyttäjän oikeus valita internetin palvelujen tarjoaja*” kokonaisuutta, josta verkkoneutraliteetissa on kyse. Otsikointi saattaa johtaa harhaan siltä osin, että kyse olisi oikeudesta valita internetliittymän tarjoaja. Säännös turvaa käyttäjille laajemman oikeuden käyttää internetliittymäänsä haluamiinsa palveluihin ilman rajoituksia.

Ehdotuksen mukaan internetyhteyspalvelun tarjoaja saa rajoittaa käyttäjän mahdollisuutta käyttää internetin palveluja ja sovelluksia vain laissa 110 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. Pidämme tärkeänä, että rajoitusedellytyksistä säädetään lailla.

Varautuminen

Esityksen 270 §:ssä säädetään velvollisuudesta välittää vaaratiedotteita. Vaaratiedotteita voidaan lähettää sekä televisiossa että radiossa. Television osalta esityksessä todetaan, että velvollisia vaaratiedotteiden välittämiseen olisivat ne, joilla on laissa tarkoitettu ohjelmistotoimilupa yleisen edun televisiotoiminnan harjoittamiseen. Radiotoiminnan osalta velvollisia vaaratiedotteiden välittämiseen olisivat ne, joilla on laissa tarkoitettu ohjelmistotoimilupa radiotoiminnan harjoittamiseen ja jonka väestöpeitto mahdollistaa väestön varoittamisen kattavasti. Esityksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä verkon väestöpeiton kattavuudesta.

6

RadioMedian mielestä verkon väestöpeiton kattavuudesta tulee säätää lain tasolla, eikä päättävävaltaa voida jättää viestintävirastolle. Pidämme tärkeänä, että velvollisuus vaaratiedotteiden lähettämiseen radiossa on linjassa television kanssa. Verkon väestöpeiton ei voida katsoa mahdollistavan väestön varoittamista kattavasti ainakaan siinä tilanteessa, jos verkon väestöpeitto kattaa alle puolet suomalaisista.

Kyse on radiotoiminnan harjoittajien kannalta olennaisesta velvollisuudesta. Kesäkuussa 2013 voimaan tulevan vaaratiedotelain mukaan vaaratiedotteet lähetetään Yleisradiosta ns. pakkosyöttönä siten, että Yleisradiosta lähetettävä vaaratiedote katkaisee kullakin kanavalla meneillään olevan lähetyksen. Radiotoiminnan harjoittajilla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa millään tavoin vaaratiedotteen ajoitukseen, mikä voi aiheuttaa lisäjärjestelyjä ja haittaa radio-toimijoille.

Esityksen 272 §:ssä asetetaan niille, joilla on lain II osan 3 tai 4 luvun mukainen oikeus harjoittaa televisio- ja radiotoimintaa, velvollisuus huolehtia siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Esityksen 273 §:n mukaan 272 §:ssä määritellyillä varautumisvelvollisilla on myös velvollisuus laatia varautumissuunnitelma, joka tulee toimittaa Viestintävirastoon sen pyynnöstä. RadioMedia ei näe perusteltuna, että velvollisuus häiriö- ja poikkeusolojen riskianalyysin tekemiseen asetetaan poikkeuksetta kaikille radion ohjelmistotoimiluvan haltijoille toiminnan koosta riippumatta. Esitämme sääntöä muutettavan siten, että Viestintävirastolle annetaan oikeus ohjelmatoiminnan merkittävyys ja laajuus huomioon ottaen velvoittaa ohjelmistotoimiluvan haltija laatimaan varautumissuunnitelma ja toimittamaan se viestintävirastolle.

RadioMedia ry

Stefan Möller
toimitusjohtaja
stefan.moller@radiomedia.fi
puh. 0400 50 88 77

Johanna Halkola
edunvalvontapäällikkö
johanna.halkola@radiomedia.fi
puh. 050 377 98 36